

Anne Baba Tutumları ve Kişilik Gelişimine Etkileri

Kişilik, bireyin kendine özgü, yapılaşmış ve tutarlı özelliklerinin tümüdür. Kişiliğin gelişimde bir çok faktör vardır. Bu faktörlerden bir tanesi bireye anne babasının nasıl davrandığıyla ilgidir. Bu faktöre Anne Baba Tutumları denir. İnkâr edilemez bir şekilde, anne babanın çocuğa karşı sergilediği davranışlar yani tutumları, çocuğun kişiliğine büyük oranda etki yapar. Bu yazımda anne baba tutumları neler konusunu, 4 önemli anne baba tutumunu ve bu anne baba tutumuyla yetişen bireyin özelliklerini yani kişiliğe etkilerini inceleyeceğiz.

1) Demokratik Anne Baba Tutumu

Bu tutuma sahip ana-babalar çocuklarını ayrı bir kişi olarak kabul edip ona değer vermekte ve bağımsız bir kişilik geliştirmelerini teşvik etmektedir. Her çocuğun kendine özgü, biricik olduğunu kabul eder, onun aile içinde özgür şekilde gelişmesine, yeteneklerini en üst düzeyde açığa çıkarmasına ve kendini gerçekleştirmesine izin verir, bunun için yardımlarda bulunur. Çocuğun temel ihtiyaçlarının yanında ona “*sevgi*” gösterir.

Çocuğa aile içinde eşit haklar tanınmıştır. Fikirlerini açıkça ifade etmesi desteklenir ve bu konuda cesaretlendirilir.

Anne-baba çocuklarına karşı daha arkadaşça yaklaşır, onlarla birçok şeyi paylaşırlar, onlara değer verirler ve bunu onlara hissettirirler. Katı kural koymak yerine esnek davranmayı bilirler.

Böyle bir ailede çocuklar küçük yaştan itibaren sorumluluk almaya hazır hale getirilirler, onlara iş başarmanın zevki tattırılır. Başarısızlıkları cezalandırmak yerine başarılar ödüllendirilir.

Kanıt göstererek inandırma yöntemiyle, çocuğun istenilmeyen davranışının niçin istenilmediğini, bunun nelere neden olacağını ona anlayacağı cümle kalıpları kullanarak anlatmaktır. Mahrum bırakma, istenilmeyen bir davranış ortaya çıktığında bundan dolayı onu bir avantajından yoksun bırakma yöntemidir.(Harçlığın kesilmesi vb.) Bir başka yöntemde hoşlandığı bir faaliyetle hoşlanmadığı bir faaliyetin aynı anda yaptırılmasıdır.(Ellerini yıkarsan oyuncaklarınla oynarsın.)

Eşitlikçi ve Demokratik Anne Baba Tutumu ile yetişen birey;

Eşitlikçi ve demokratik aile ortamında büyüyen çocuğun öz güveni ve benlik saygısı yüksektir. Kendisinin de bir birey olduğunun farkındadır ve düşüncelerini söylemekten asla çekinmez. Sorumluluk almaktan kaçınmaz.

Ayrıca eşitlikçi ve demokratik anne baba tutumu ile yetişen kişilerin, girişimci, kendisine ve diğer insanlara saygılı, kendini geliştirmeye, kendini gerçekleştirmeye ve yaratıcı fikirler üretmeye istekli bireyler olduklarını söyleyebiliriz.

2) Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci Anne Baba Tutumu

Bu aile içinde çocuklara devamlı himayeye muhtaçmış gibi davranılır. Böyle bir ailede anne baba müdahalecidir. Çocuk ergenlik dönemini geçse de ona kendi kararlarını vermesi için zemin hazırlanmaz.

Böyle bir tutumla yetiştirilen çocukların yeterince girişimci olmadıkları, bağımsız davranamadıkları, ileri yaşlarda bile bir himaye edici aradıkları belirtilmektedir. Çok fazla kol-kanat gerici tutumla yetişen çocukların yetişkinliğe geçişinde güçlükleri olmaktadır.

Bu tutumu sergileyen ebeveyn, çocuğun gelişimine has özellikleri engelleyecek şekilde ona nasıl davranmasını, neleri yapması gerektiğini dikte eder. Çocuğun çalışkan, başarılı ve anne babasına bağlı olmasını ister.

Bu tutumdaki aileler çocuğun bireyselleşme çabasını engeller. Bu engelleme genellikle çocuğun dış dünyada karşılaşılabileceği tehlikeli durumların abartılı bir

şekilde çocuğa bildirilerek başlar. Ebeveynden gelen bu tür çabalar gencin bağımsızlığını ve birey olabilmesini engeller.

Çocuklarını kendilerinin bir uzantısı gibi görürler ve onlarla duygusal yoksunluklarını gidermek isterler. Bu aileler çocuğun ana babaya bağımlı olmasını görev saymaktadırlar.

Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci Anne Baba Tutumu ile yetişen birey;

Aşırı koruyucu ve müdahaleci tutumla yetiştirilen çocuklar, devamlı olarak bir yetişkinin koruma ve kollamasını arayan, öz güvenleri zayıf, girişimci olamayan, sorumluluk almaktan çekinen, kendi yapmaları gereken işleri başkalarının yapmasını bekleyen, zayıf silik kişilikler sergileyen bireyler olabilirler.

3) Aşırı Otoriter ve Baskıcı Anne Baba Tutumu

Bu tutumun temel niteliği *ebeveynin çocuğa karşı gösterdiği baskıdır*. Anne baba çocuklarına kesin olarak hakim olduklarına inanırlar. Anne babaya itaat esastır.

Otoriter ebeveyn, çocuğun davranışlarını değerlendirmeye, kontrol etmeye ve şekil vermeye çalışır, çocuğun davranışlarına standartlar koyar.

Bireyler anne babanın isteğinden farklı davrandıklarında dışlanacaklarını bildiklerinden ve cezalandırılma korkusundan dolayı boyun eğerler. Böyle ailelerde yetişen çocukların duygu ve düşünceleri daha çok bastırılır ve bu

ailelerde yetişen gençlerde öfke ve kızgınlık duyguları açık biçimde ifade edilemez.

Çocuk ve ergenlerin fiziksel olarak cezalandırılması ve öfke duygularının bastırılması onlarda pasif saldırganlık yaratır.

Aile içi ilişkilerde korku ve kızgınlık hakimdir. Böyle ailelerde genellikle iletişim tek yönlüdür. Güçlü birey daha çok emredici, kısa ve tamamlanmamış cümlelerle konuşur.

Aşırı Otoriter ve Baskıcı Anne Baba Tutumu ile yetişen birey;

Bu şekilde yetiştirilen çocuklar daha kolay boyun eğen, korkak, otoriteye karşı çekingen, kendinden istenileni fazlasıyla yerine getiren, kendilerinden güçsüzlere karşı saldırgan, otoritenin baskısı kalktığında isyankar davranan ve kural tanımayan kişilik geliştirebilirler.

4) İlgisiz Anne Baba Tutumu

Pasif ve kayıtsız ebeveyn, çocuğun davranışları karşısında "ilgisiz ve kayıtsız" davranışlar sergileyen anne babadır. Onlar için çocuğun varlığı ve yokluğu belli değildir. Bu gruba giren anne babalar hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırmaktadırlar.

Çocuk anne babayı rahatsız etmediği müddetçe ,görünürde çocukla ilgili pek bir problem yoktur. Eğer çocuk anne babayı rahatsız eder ve onların yollarına

çıkıp engel teşkil ederse ,anne baba çocuğa karşı düşmanca bir tutum ve tavır takınır. Daha sonra ise çocuğa karşı yine kayıtsız tutum sergilerler.

Anne babaların kişilik yapıları değişkendir. Rahat , sessiz ,vurdumduymaz pasif oldukları gibi saldırgan da olabilirler.

Bazı anne babalarsa çocuğa karşı kayıtsız kalmanın ona ilgi ve sevgi vermemenin doğru olduğunu düşünmektedirler. (Çocuk şımarabilir. Yarın öbür gün anneyi anne babayı da baba olarak bilmez. Evde anne babanın otoritesi sarsılır.)

İlgisiz Anne Baba Tutumu ile yetişen birey;

Bu tutumla yetişen birey, ihmal edilmiş bir kimse olarak, ana babanın ilgisini çekmek için çoğu zaman kötü davranışlar sergiler, agresif, saldırgan ve suça yönelik davranışlar gösterebilir.Yaşlı ilerledikçe aileden uzaklaşır. Çocuk büyüdükçe aile ile çatışmaları artacak buna ek olarak aileden intikam alma yollarını arayacaktır.